

NOTATKI O WYDAWNICTWACH

Łucja Butlerowa

Rationalisierung in wissenschaftliche
Bibliotheken. Bonn 1970.

Przedmiotem książki są dwie analizy działalności bibliotek. Analizy przeprowadzone są z punktu widzenia zarządzania. Obie powstały z inicjatywy Niemieckiego Towarzystwa Naukowego /Deutsche Forschungsgemeinschaft/.

Pierwsza analiza przeprowadzona została przez eksperta od zarządzania przedsiębiorstwem. Nie uwzględnia ona czynnika automatyzacji wychodząc z założenia, że poza tym istnieje cała dziedzina działalności bibliotecznej wymagająca zrationalizowania. Ekspert przyjmuje, że biblioteka jest przedsiębiorstwem "sui generis". Opiera się na dwóch podstawowych założeniach przedsiębiorstwa : zakupie i zbycie. Specyfiką biblioteki jest fakt, że jej wysiłki nie idą w kierunku zysku materialnego /efektywności działania bibliotek nie można dokładnie zmierzyć/. Niezależnie od tego faktu, obowiązują bibliotekę pewne kryteria ekonomiczne: nakładom powinien odpowiadać wprost proporcjonalnie zysk. Koniecznym jest przyjęcie kryteriów rachunku kosztów i wydajności pracy.

Objawem sprzecznym z kryteriami ekonomicznymi jest zatrudnianie bibliotekarzy naukowych na stanowiskach nie wymagających wysokich kwalifikacji. Grzechem popełnianym przez bibliotekarzy jest drobiazgowość, która w szerszym aspekcie jest nieopłacalna. Autor wyraża obawę, czy mają rację bytu niektóre skomplikowane, czasochłonne poszukiwania prowadzone przez biblioteki. Warunkiem efektywnej działalności bibliotek jest właściwa organizacja pracy. Nic nie zakłóca bardziej atmosfery dobrej roboty, od wtrącania

się do spraw innych, bez odpowiednich kompetencji. Obowiązki poszczególnych pracowników muszą być jasno określone przez dyrektora. Autor uważa, że cechą charakterystyczną bibliotek jest przecenianie osobistego wkładu bibliotekarza; umiejętności, walory osobiste powinny być zastąpione przez środki organizacyjne. Podstawą racjonalizatorskich zabiegów ma być tworzenie samodzielnego warsztatu pracy dla użytkownika. Przez odpowiednią akcję propagandową, wydawanie przewodników po bibliotece, informować trzeba użytkownika o metodach i organizacji pracy biblioteki.

Ogólne wnioski dotyczące organizacji pracy biblioteki :

1. utrzymywać ścisły podział pracy,
2. likwidować zbędne prace,
3. upraszczać prace konieczne,
4. zastąpić element personalny organizowaniem warsztatu pracy dla użytkownika,
5. zachować wykonywanie obowiązków służbowych opartych na osobistych umiejętnościach bibliotekarza tylko tam, gdzie to jest konieczne.

W dalszym ciągu autor przeprowadza analizę podstawowych czynności bibliotecznych: gromadzenia, opracowania, udostępnienia.

W zakresie gromadzenia autor proponuje, by do książki, która idzie do opracowania, dołączyć kopię zamówienia; ułatwi ona katalogowanie. Realizować trzeba zasadę wszechstronnego wykorzystywania prac. Zamówienia powinien podpisywać referent, wyjątkowo dyrektor.

W zakresie opracowania autor daje zalecenie, by włączać w pierwszej kolejności kartki do katalogu alfabetycznego. Chodzi o jak najszybsze poinformowanie użytkownika o nowych nabytkach. Katalog przedmiotowy powinien być na nowo tworzony co 30 lat.

Towarzyszyć mu powinien aktualizowany indeks. Autor zaleca wprowadzenie kart odsyłaczowych odróżniających się kolorem.

W zakresie udostępniania autor zwraca uwagę na newralgiczny punkt pracy w bibliotekach : wypożyczanie natychmiastowe.

Uważa je za wysoce nieekonomiczne. W związku z monitami proponuje, być częściej monitować, podwyższać opłaty za przetrzymywane pozycje do 10 marek, monitowane koperty oznaczać kolorowymi wypustkami. W związku z terminatkami pada propozycja ulokowania ich w formie kartoteki w magazynie; umożliwi to magazynierce sprawdzenie przed realizacją zamówienia, czy książka nie została już wypożyczona. Wnioskiem z analizy wypożyczeń międzybibliotecznych jest konieczność stosowania dalekopisów, zamiast rewersów okrężnych, oraz przesyłanie wydawnictw w kopertach specjalnych zamiast paczek. W związku ze stratami w księgozbiorze czytelnicy z wolnym dostępem do półek autor stwierdza, że ich zmniejszenie nie jest wprost proporcjonalne do zwiększenia kontroli.

Druża analiza powstała przy współpracy bibliotekarzy z ekspertami do zarządzania. Do ciekawszych propozycji należą te, które dotyczą oddziały udostępniania :

1. dać użytkownikowi dwie możliwości wypożyczania: skrzynkę zamówień i wypożyczanie natychmiastowe,
2. zorganizować w wypożyczalni odrębne stanowiska :
a/ dla przyjmowania zwrotów, b/ dla przyjmowania zamówień,
3. zaprowadzić rejestrację czytelników /tym samym rewersów/ według numerów. Pożądana jest przy tym kartoteka identyfikująca numery z nazwiskami,
4. przejąć dla celów bibliotecznych numerację legitymacji studenckich.

Realizacja ostatniego wniosku jest jednocześnie przygoto-

waniem do zastosowania automatyzacji w udostępnianiu. Autorzy drugiej analizy podkreślają mocno, że nie ma drogi rozwoju bibliotek bez automatyzacji.